

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Рада Бориславова Славинска
АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев”

Относно предложените приноси на гл. ас. д-р Васил Милчев Василев за участието му в конкурс, обявен в ДВ №18 от 04.03.2022 г., за заемане на академичната длъжност „доцент”, специалност „Кавал и камерни инструментални ансамбли“, факултет „Музикален фолклор и хореография”, за нуждите на катедра „Музикален фолклор”, в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в АМТИИ.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД 27 - 033 от 03.05.2022 год. на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на конкурсна процедура за заемане на академичната длъжност „доцент“, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, специалност „Кавал и камерни инструментални ансамбли“. Кандидатът Васил Василев е представил комплект от документи (на хартиен и на магнитен носител), свързани с процедурата по кандидатстване за академичната длъжност „Доцент по кавал и камерни инструментални ансамбли“. Представените документи са следните:

- молба по образец до ректора за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент по кавал и камерни инструментални състави“ и автобиография с акценти върху по-важните публикации и проекти;
- диплом за завършена образователно-квалификационна степен „магистър“;
- необходимите по процедура – медицинско свидетелство, свидетелство за съдимост, удостоверение за трудовия му стаж по специалността и справка за учебната му натовареност през изминалата учебна година;
- попълнена наукометрична таблица и документ за приносните моменти в указаните теоретични публикации;
- представителна извадка на концертните изяви на Васил Василев, както и две грамоти в допълнителния списък от приносни моменти.
- доказателствен материал по наукометричната таблица.

Нямам забележки към представените документи и материали.

2. Кратки биографични, педагогически и творчески данни за кандидата

Един от най-впечатляващите аспекти от биографията на кандидата в контекста на кандидатурата му за „Доцент по кавал и камерни инструментални ансамбли“ е фактът, че той е потомствен кавалджия. Неговият дядо, известният солист на Оркестъра за народна музика при радио Пловдив Васил Милев, както и семейната музикантска среда, предопределят интересите, развитието и професионалната ориентация на Васил Василев. Закърмен от детските си години с автентичната музикална традиция, той завършва НУФИ – с. Широка лъка през 1998 г. със специалност „Кавал“, а през 2005 г. се дипломира като магистър по „Изпълнителско изкуство – кавал“ в АМТИИ – Пловдив.

Изпълнителската му дарба е забелязана още в началото на обучението му в АМГИИ и от втори курс той е назначен за „солист-артист“ към Щатния народен оркестър при Академията. След завършването си остава да работи в оркестъра, като паралелно с това е хоноруван преподавател по кавал в специалности „Инструментално изкуство – фолклор“ и „Педагогика на обучението по музика“. През 2015 г. Васил Василев успешно защитава дисертационен труд на тема „Характерни особености на съвременното кавалджийско изпълнителско изкуство“ и придобива образователната и научна степен „Доктор“. Само две години по-късно, след защитен конкурс, той заема академичната длъжност „Главен асистент по кавал и камерни инструментални състави“ към катедра „Музикален фолклор“.

От много години Василев осъществява преподавателска дейност по кавал и в системата на средното образование, а именно – в СУ „Любен Каравелов“. Освен, че допълва педагогическия облик и постижения на кандидата чрез постиженията на неговите възпитаници, това показва умението му на обаятелен преподавател, обичан от учениците си и служещ за пример с изпълнителската си дейност. Васил Василев има осъществени десетки концерти в България и чужбина като солист на Академичен народен оркестър, на Академичен фолклорен ансамбъл и на Вокален ансамбъл „Мистерията на българските гласове“. В годините той е реализирал многобройни записи за Българското национално радио – съвместно с Оркестъра за народна музика, и записи за Българската национална телевизия. Участва като солист в инструменталните поп и джазови формации „Ламико бенд“ и „Етно фолк джаз“. Носител е на множество награди от конкурси и фестивали, като най-престижните из между тях са: Гран При от Международен младежки конкурс „Фолклор без граници“- Албена/Добрич и Първа награда от конкурса „Нова българска народна музика“ - Чепеларе.

3. Приноси на реабилитационния труд

По отношение на кавалджийското изпълнителско изкуство гл. ас. д-р Васил Василев отдавна е признат за майстор. Виртуозната му техника, дълбокото познание на автентичното стилово многообразие на българския инструментален фолклор, множеството концертни изяви в страната и чужбина, записите на десетки произведения, статиите по различни специфични проблеми, го определят като един от големите познавачи на кавалджийската практика в съвременното. Неслучаен е и изборът на тема на реабилитационния му труд – „Кавалът в българската музикална практика“. Опирайки се на своята собствена експертност, на проверената си в живота изпълнителска и педагогическа експертиза, на 51 профилирани труда, повечето от които са цитирани в теоретичния труд, Васил Василев ни представя дълбоко обмислена и систематизирана панорама на приложението на инструмента „кавал“ в българската музикална практика от по-ново време. В труда се наблюдава компетентно и теоретично подплатено отношение към проблематиката, както и пречупване на чуждия опит през личния, проверен в концертната, педагогическата и звукозаписна практика. Васил Василев умело е използвал натрупаните емпирични и теоретични знания по проблема, като ги е приложил успешно в разработването на различните раздели и при интерпретиране на цитираните научни постановки. Той демонстрира свободно боравене със специфичната терминология. В хода на работата проличава изключително добрата му практическа подготовка и професионален подход към изследваната тематика.

Монографията е конструирана с увод и четири раздела. Още в самото начало авторът ни запознава с основните причини за създаването на труда – опита да се

отговори на трудните въпроси относно разпространението и доминацията на Тракийско-Странджанския стил в развитието на кавалджийското изкуство на България. Фиксиран е и времевият диапазон на изследването – след 60-те години на XX век, определени като *„нов момент от развитие, нов по-висш етап на третирането на народните инструменти в нашата народна музика“* [с. 25]. Акцентът на разработката е върху музиката, изпълнявана от кавал и употребата му като солов и оркестров инструмент в състава на народния оркестър. Както самият Василев споделя в увода, *„чрез анализите на различни мелодии на кавал се търси откриването и продуктивното разбиране на открояващите се специфични особености на инструменталната музика за разглеждания период на развитие – от обикновената народна песен до мелодиите в съвременния етап...“* [с. 27]

В първи раздел – *„Кавалът и развитието на българската народна и инструментална музика“* – авторът разглежда тезисно етапите от развитието на автентичната кавалджийска практика, начините за обогатяване на инструменталните мелодии от опростеното дублиране на песенни образци, през тяхното орнаментално обогатяване и композиционната еволюция на чисто инструменталните епизоди, каквито са отсвирите – до самостоятелното разгръщане на кавалджийски мелодии, отдалечени от конкретен вокален първообраз. Систематизирането на различни кавалджийски похвати като *„галене“*, *„мазнене“*, *„плъзгане“*, *„чукане“*, *„геврек пръст“*, тяхното теоретично обяснение и дешифрираният нотен материал, илюстриращ различните прийоми, всичко това води до осмислени – от позицията на изпълнител, педагог и изследовател – изводи за развитието и формирането на кавалджийския стил.

Вторият раздел – *„Кавалджии на 20 в. и ролята им за развитие на кавалджийската инструментална народна музика“* – започва с напомняне за най-важните според Васил Василев кавалджии за развитието на инструменталния стил от 40-те и 50-те години на XX век в лицето на Георги Кехайов и Драган Карапчански. Техните *„наследници“* Никола Ганчев, Цвятко Благоев, Васил Милев, Никола Костов, Стоян Величков са разгледани с техните най-характерни черти на изпълнителския им почерк, със специфичните прийоми, оставащи в общата инструментална практика от тяхното свирене и оказващи влияние върху формирането на новите пътища в кавалджийската практика. Плеядата изяви кавалджии от средното поколение също не са подминати в изследването, като персонално са разгледани пътищата и различните насоки в свиренето на двама изключително изяви инструменталисти – Матьо Добрев и Теодосий Спасов. На базата на сравнение в свиренето, употребата на похвати, избор и/или съчиняване на мелодии, Василев определя пътищата в развитието на съвременния кавалджийски стил, доказва неговата интонационна обвързаност с Тракийско-Странджанската кавалджийска практика и определя етапите, през които минава процесът, което е безспорен принос на изследването. Така той достига и до определяне на настоящия етап от развитие, който се характеризира с отдалеченост от конкретен песенен първообраз и *„изцяло е плод на индивидуално или групово творчество. Цялостната пиеса почти загубва ... коленната си структура, губи отчасти и ладотоналната си структура, откъсва се от стиловата си определеност...“* [с. 112]

Макар и кратък, третият раздел на монографията – *„Употреба на кавала в камерните групи за народна музика“* – определено е новаторски. В този ракурс инструментът не е разглеждан досега в музикално-теоретичната литература. Четвъртият раздел – *„Употребата на кавала в съвременния оркестър за народна музика“*

– допълва цялостната палитра на употреба на кавала в музикално-фолклорната практика. Приносите на монографията се допълват и от факта, че са разглеждани и приложно-педагогически аспекти на соловата и ансамблова инструментална практика. Проучването на съвременните кавалджийски пътища на развитие допринася до разкриване на нови аспекти от актуалната инструментална практика, динамика в обучението по кавал, както и разработване на адекватни педагогически и преподавателски прийоми. Резултатите от разработването на реабилитационния труд върху съвременните кавалджийски практики допълват и поставят на ново ниво познанията върху кавалджийското изкуство в България. Тъй като тясно специализираната научна и педагогическа литература за кавал все още е в твърде малък обем, настоящата монография допълва познанията за някои изобщо неразглеждани до този момент аспекти от кавалджийското изпълнителство.

4. Приноси на другите реабилитационни материали

Като част от реабилитационните материали Васил Василев прилага публикувания научен доклад „Употребата на кавал и гайда в камерно-инструментални и вокални фолклорни състави“. В доклада се разглеждат рядко засягани аспекти на фолклорното камерно музициране като стилово, мелизматично и интонационно уеднаквяване на отделните инструменти и изпълнители до постигане на ансамбловост, както и правила и начини на изграждане на формата – теоретично формулирани акценти, достигнати по емпиричен път и ценни именно поради високата си практико-приложна стойност.

В раздел „Г“ Василев прилага и доказателствен материал на три концертни изяви с висока приносна тежест. Това са Концерт-спектакъл „10 години Академичен фолклорен ансамбъл при АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ от 01.08.2018 г., концерт с група „Фолк файв“ от 29.01.2019 г. във Винковци (Хрватска); концерт по случай 110 години от рождението на Никола Вапцаров със специалното участие на Васил Василев – кавал, от 07.12.2019 г. в НДК. Тези концерти с коренно различната си програма представят уменията на кандидата виртуозно и успешно да се вгражда в ролите на солов инструменталист, на член на камерна група, на солист на народен оркестър и показват дълбокото му практическо познание относно спецификата на длъжността, за която кандидатства.

В раздел „Д“, т. 17, Васил Василев прилага четири цитирания от различни свои публикации в специализирани форуми. Това са цитати от публикувания дисертационен труд „Характерни особености на съвременното кавалджийско изпълнителско изкуство“ и от статията, поместена в специализираното издание „Музикални хоризонти“ – „Кавалджията Васил Милев и приносът му за развитието на тракийския музикален стил“. Фактът, че три от четирите цитирания са в различни теоретични разработки на доайена на съвременното кавалджийско изкуство – Теодосий Спасов, говори сам по себе си за стойността на предложените материали и тяхната полезност.

В т. 19 от същия раздел е приложена рецензия от Теодосий Спасов за концерта, посветен на 110-годишнината от рождението на Никола Вапцаров, публикувана в академичното издание „Арт спектър“ през 04.2021 г. *„Предизвикателството пред Васил Василев бе не само да изсвири определените мелодии от съответните песни, но и да направи върху тях подходящите импровизации, като спазва техния характер и стил, за да бъдат в синхрон със стиховете. Определено считам, че Васил Василев се справи отлично с тази нелека задача, разкривайки изцяло своите изпълнителски възможности – свършено звукоизвличане, прекрасна орнаментика и инструментална техника.“* [Спасов, Теодосий, Арт спектър, бр. 54, с. 20-21] Изслушвайки записа от

концерта, признавам, че думите на Теодосий Спасов формулират точно и коректно трудността на начинанието и прекрасното изпълнителско вграждане на Василев, но познавайки отдавна изпълнителските възможности на Васил Василев смятам, че тези думи описват в цялост концертните изяви на кандидата.

В т. 28 Василев е представено учебното пособие „Безмензурни мелодии от репертоара на популярни майстори-свирачи“ в съвместното съставителство на проф. Любен Досев и Васил Василев. Дешифрираните лично от съставителите 50 солови пиеси за кавал без съпровод са събрани от различни архивни записи на частни фонотеки, като голяма част от тях се предлагат в учебната литература за пръв път. Освен в помощ на обучаващите се, това пособие попълва репертоара на много кавалджии и допринася за максималното запазване на автентизма на стила, мелодиите и мелизматиката. Освен това са предложени и доказателствени материали за два уъркшопа по кавал, което представя една друга страна от дейността на Васил Василев – компетентната преподавателска дейност и доказаната стойност на преподавателския му труд. Защото това са само два от многобройните публични „класни стаи“, в които участва този прекрасен кавалджия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Познавам Васил Василев от повече от две десетилетия. Наблюдавала съм както неговото студентско развитие, така и израстването му като един от изявените кавалджии на България. Изградила съм си мнение за него като изключителен инструменталист-изпълнител, прекрасен педагог и организатор, съвместен изследовател и познавач на специфичната материя. Той е добре познат и приет от фолклорно-изпълнителската, джазовата и педагогическата общност. Като колега, бих казала, че е дисциплиниран, добронамерен, коректен и абсолютно всеотдаен към студентите и работата си. Доказателство за това са прекрасните ежесеместриални продукции на кавалджийския му клас и на инструменталните му групи, уважението на студентите, включването му във всички инициативи на катедра „Музикален фолклор“, добрите отношения с колегиата на АМГИИ „Проф. Асен Диамандиев“.

За настоящия конкурс е важно обстоятелството, че кандидатът изпълнява изискванията, определени по минималните наукометрични показатели, предпоставени от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент“, както следва: По група показатели А – 50 т. По група показатели В – 100 т. По група показатели Г – 145 т., при необходими 120. По група показатели Д – 50 т., при необходими 40. По група показатели Е – 70 т., при необходими 50. Кандидатът покрива минималните изисквания в раздели А и В, и надхвърля минимума в останалите раздели. При национално изискване за заемане на академична длъжност „доцент“ от общо 360 т., Васил Василев кандидатства с дейност, съответстваща на 415 т. от таблицата с минималните наукометрични показатели.

След като се запознах задълбочено с документацията, предоставена от гл. ас. д-р Васил Василев за участието му в този конкурс, смятам, че кандидатът покрива и надхвърля точковите изисквания по групите показатели за наукометрията на НАЦИД. Представеният доказателствен материал, илюстриращ научната и художественотворческа продукция за заемане на академичната длъжност „доцент“, представя кандидата многостранно като сериозен изпълнител, педагог и изследовател.

Въз основа на казаното дотук, давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемите членове на Научното жури в конкурса за доцент да изберат гл. ас. д-р

Васил Василев на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, за нуждите на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев”- Пловдив и катедра „Музикален фолклор“.

Пловдив, 13.06.2022

Изготвил: (доц. д-р Рада Славинска)

.....